

Diskusijas kopsavilkums
"Mans viedoklis rītdienas ekonomikai"
Latvijas Banka, biedrība "Latvijas Pilsoniskā alianse"
2020. gada 5. novembris

Saturs

Ievads.....	3
Diskusijas tēmas, gaita.....	4
I Tautsaimniecības attīstība – gaidas un bažas.....	4
II Cenu stabilitāte.....	9
III Citi svarīgi ekonomikas un finanšu jautājumi.....	10
Nobeigums	13
1. pielikums	14
Diskusijas dalībnieku aptaujas par atsevišķiem diskusijas tematiem	14
2. pielikums	16
Čata ieraksti diskusijas ietvarā	16

Ievads

Centrālā banka ir finanšu sektora mugurkauls, un, ja tā funkcionē labi, par tās darbības niansēm sabiedrība neaizdomājas, arī par to ne, kā katru no mums ietekmē centrālās bankas devums tautsaimniecībai. Finanšu sektoru, tā pat kā daudzus ikdienas procesus, skar jaunu tehnoloģiju un attālinātas darbības risinājumu ienākšana sadzīvē, ikdienas paradumu maiņa un sabiedrības novecošana, klimata pārmaiņas un vides jautājumi, ģeopolitiskas pārbīdes globalizācijas apstākļos ietekmē katru valsti un tās tautsaimniecību. Jāpiemin, ka centrālā banka nodrošina vienotu valūtu un uzrauga, lai tā kalpotu sabiedrībai kā ērts instruments maksājumiem un valsts tautsaimniecības stabilitātei.

Viens no Eiropas Savienības izaicinājumiem ir nepieciešamība tuvināt tās institūcijas Eiropas iedzīvotājiem. Tāpēc ir svarīgi sadzirdēt sabiedrības domas, cerības un bažas par ikvienu no jomām, tai skaitā monetāro politiku, kas tieši vai netieši ietekmē ikviena sabiedrības locekļa dzīvi, neatkarīgi no, sociālās grupas, nodarbošanās vai izglītības. Tas nozīmē arī nepastarpinātāku komunikāciju, ieklausoties cilvēku viedokļos, vajadzībās un izteikumos Eiropas Centrālā banka pašlaik izvērtē stratēģiju nākamajiem gadiem. Eiropas Savienības valstu centrālajām bankām, t.sk. Latvijas Bankai, dialogā ar sabiedrību jādomā, kā veiksmīgi īstenot savus uzdevumus un sasniegt mērķus – cenu stabilitāti un finanšu stabilitāti valstī un eiro zonā kopumā.

Lai tuvinātu Eiropas Centrālo banku ar Latvijas pilsonisko sabiedrību, Latvijas Banka sadarbībā ar biedrību "Latvijas Pilsoniska alianse" 2020. gada 5. novembrī rīkoja diskusiju "Mans viedoklis rītdienas ekonomikai".

Diskusijā piedalījās pārstāvji no šādām organizācijām: Māris Jonovs no biedrības "**Apvienība "Pilsēta cilvēkiem"**", Iluta Lāce no biedrības "**Centrs Marta**", Andris Gobiņš no biedrības "**Eiropas Kustība Latvijā**", Egita Prama no nodibinājuma "**Fonds atvērtai sabiedrībai DOTS**", Elīna Futraka no biedrības "**Kurzemes NVO centrs**", Edgars Muktupāvels no biedrības "**Latvijas Jaunatnes padome**", Santa Harjo-Ozoliņa no biedrības "**Latvijas Lauku forums**", Inese Vaivare no biedrības "**Latvijas Platforma attīstības sadarbībai**", Andris Bērziņš no biedrības "**Latvijas Samariešu apvienība**", Andris Šuvajevs no nodibinājuma "**Brīvības un Solidaritātes fonds**", Maira Dzelzkalēja-Burmistre no biedrības "**Zemnieku saeima**", Terēzija Mackare no biedrības "**Rīgas Aktīvo Senioru alianse**", Sanita Šķiltere no biedrības "**Latvijas Pašvaldību savienība**", Elgars Felcis no biedrības "**Latvijas Permakultūras biedrība**", Gundars Jankovs no biedrības "**Lauksaimniecības organizāciju sadarbības padome**".

Šīs nevalstiskās organizācijas diskusijā pārstāvēja dažādu interešu, sociālo grupu, reģionu un paaudžu viedokli. Dalībnieki sniedza viedokli par to, kā ekonomiskie apstākļi ietekmē nevalstisko sektoru, organizāciju un organizācijas pārstāvēto jomu un nozari, kā arī izteica priekšlikumus par ekonomiskās attīstības aspektiem, kuriem būtu pievēršama uzmanība un kā valsts centrālajai bankai turpmāk par šiem tematiem komunicēt ar pilsonisko sabiedrību.

Latvijas Bankas vēlme ir sniegt sabiedrībai pēc iespējas lielāku labumu, un, lai tas ir daudz jēgpilnāk. Tāpēc izejot no bankas pienākumiem un iespējamiem darbības virzieniem, ir definēti četri virzieni sadarbībai ar sabiedrību.

- Pētniecība

Lai Latvija kļūtu par bagātu valsti, nepieciešams pieņemt tālredzīgus lēmumus, kas balstīti uz esošās situācijas izvērtējumu.

- Maksājumu sistēmas darbība

Latvijas Banka ir pirmā, kas Eirozonas valstu starpā ir ieviesusi inovatīvus risinājumus, piemēram, zibmaksājums Latvijā ir pieejams pusotru gadu ātrāk kā citās Eirozonas valstīs. Naudas pārskaitījumu tagad var veikt, ja ir zināms tikai telefona numurs.

- Finanšu pratība

Zināšanas finanšu jomā ļauj iedzīvotājiem pieņemt pamatotākus lēmumus. Latvijas Banka ir izstrādājusi mācību materiālu "Mana ekonomika", kas ļauj skolniekiem un skolotājiem labāk izprast dažādos ekonomiskos procesus un sakarības.

- Inovācijas kultūra

Risinājumi ar nākotnes tehnoloģijām un tehnoloģiski risinājumi, kurus varētu ieviest jau tagad, tā veicinot Latvijas ekonomikas konkurētspēju.

Pilsoniskās sabiedrības nozīme pieaug, jo līdz šim diskusijās par monetārās politikas vai tautsaimniecības attīstības jautājumiem pārsvarā tika iesaistīti attiecīgo jomu eksperti vai dažreiz sociālie partneri. Pilsoniskā sabiedrība plašākā nozīmē parasti netika iesaistīta monetārās politikas plānošanas procesos.

K. Zonberga: *Pilsoniskā sabiedrība ir labs sarunu partneris - ja ir vēlme koncentrēti vienā sarunā apzināt ļoti plašu sabiedrības vajadzības, tad to var sniegt sabiedriskās organizācijas. Tās ikdienā apzina dažādu sociālo grupu un pārstāvēto jomu viedokli, problēmas un izaicinājumus, ar kuriem saskaras un iespējamus risinājumus.*

M. Kazāks: *Monetārā politika var būt sekmīgi tikai tad, ja ir abpusēja sadarbība, proti, ir jāsadarbojas ar sabiedrību, mēs nevaram būt izolēti. Ja centrālā banka nav daļa no sabiedrības, tad monetārā politika būs maz efektīva, bet savukārt sadarbība var būt tikai tad, ja ne tikai runā, bet arī klausās.*

Diskusijas tēmas, gaita

I Tautsaimniecības attīstība – gaidas un bažas

Monetārās politikas mērķis ir ilgtermiņā nodrošināt stabilu *euro* vērtību. Lai monetārā politika būtu pēc iespējas efektīvāka, Latvijas Banka vēlas izprast gaidas un bažas, kas saistītas ar tautsaimniecības attīstību turpmākajos gados.

Tēmas jautājumi:

- ✓ Kādas ir Jūsu ar ekonomisko attīstību saistītās gaidas un bažas?
- ✓ Kādas bažas Jums, Jūsu organizācijai vai tās dalībniekiem rada turpmākā ekonomiskā attīstība?
- ✓ Kā Jūs pēdējo 10 gadu laikā ietekmējušas ekonomisko apstākļu pārmaiņas (piemēram, kā tās ietekmējušas Jūsu iespējas darboties NVO sektorā)?
- ✓ Kāda ietekme uz Jūsu finansēm un ekonomisko situāciju ir Covid-19 pandēmijai?
- ✓ Kā zemas procentu likmes un vispārējā monetārā politika ietekmē Jūs, Jūsu organizāciju vai tās dalībniekus un tautsaimniecību kopumā?

Ekonomiskās krīzes laikā, lai balstītu ekonomiku ar monetāriem līdzekļiem, centrālās bankas samazināja procentu likmes. Šādi risinājumi ļāva gan fiziskām, gan juridiskām personām iegūt naudu, kas ir "lētāka", tādējādi dodot iespēju ar dažādiem risinājumiem uzlabot savu ekonomisko stāvokli.

Centrālās bankas uzdevums ir nodrošināt cenu stabilitāti, bet tai pat laikā bankas uzdevums ir nodrošināt *euro* stabilitāti. Tomēr cilvēku ikdiena ir ļoti dažādi, un ir dažādi faktori, kas jāņem vērā, piemēram, nodarbinātība, ikdienas paradumi. Visi faktori ietekmē statistikas rādītājus. Tāpēc arī centrālās bankas skatās krietni plašāk, tālāk pār monetāro politiku, cenšoties saprast, kā iedzīvotāji skatās uz ekonomiskajiem procesiem, kas tos satrauc, kas ir galvenās bažas. Zinot viedokli, ir iespējams detalizētāk sagatavoties piedāvājumam, kas ir daudz vairāk tēmēts konkrēto problēmu risināšanai.

Andris Bērziņš (biedrība “Latvijas Samariešu apvienība”)

Pašlaik satraucoši ir tas, kā tiek meklēts risinājums, lai mainītu minimālo valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu iekasēšanas kārtību. Tiek plānots mainīt sistēmu, bet tam nav izstrādāts risinājums, ir pārāk daudz neskaidrības. Polemika parāda, ka nav kopēja izpratne par procesiem un izmaiņu ietekmi. Procesos, kur varētu izmantot tehnoloģiskos risinājumus, tiek plānots iesaistīt pašvaldību sociālos dienestus, kuru funkcijas noteikti nav pārbaudīt nodokļus.

Nevalstiskās organizācijas ir kļuvušas par spēcīgām savu jomu pārstāvošām organizācijām. Profesionāli un zinoši piedalās valsts dzīvē, tai skaitā ekonomikā. Uz šo procesu tās skatās gan no darba devēja viedokļa, gan arī no tā, kā tiek strādāts ar organizācijas mērķa grupu. Taču no komercbanku skata punkta sektors netiek uztverts kā sadarbības partneris. Lai arī nevalstiskais sektors ir daļa no valsts ekonomikas, realizējot sabiedriskas nozīmes pakalpojumus, tas netiek īsti novērtēts, uz sektoru skatās tādu skepsi, ar bailēm, ar neizpratni.

Nevalstiskais sektors ekonomiskajos procesos ir sākuma stadijā, ja salīdzina Latviju ar citām Eiropas Savienības dalībvalstīm valstīm, jo sociālā ekonomika ir liela daļa ekonomikas daļu Eiropā, Lielbritānijā.

Taču svarīgi ir apzināties, ka nākotnē grūtā sociālekonomiskā stāvoklī būs tie, kas pašreiz saņem zemas algas. Šiem nodarbinātajiem nav iespējams ietekmēt savu sociālo pakalpojumu vai savas sociālās dzīves uzlabošanu.

Sociālo pakalpojumu sniegšanas jomā drīzumā varētu būt vēl lielāka konkurence, jo bez komersantiem, sociālās aprūpes pakalpojumus sniedz arī pašvaldības. Tādējādi šī joma, iespējams, arī daudz detalizētāk jāregulē, kas varētu būt izaicinājums, tai pat laikā ir nepieciešams nodrošināt godīgu konkurenci.

Inese Vaivare (biedrība “Latvijas Platforma attīstības sadarbībai”)

Diskusija ir labs piemērs, kurā var redzēt valsts institūcijas interesi uzklaut. Sadarbībā ar Finanšu ministriju, ir nācies uzklaut neizpratni par nepieciešamību skaidrot nodokļu politiku. Šāda valsts pārvaldes attieksme ir pretēja nevalstisko organizāciju vērtībām, kuras domā vērtību kategorijās, piemēro taisnīgumu un godīgumu. Valsts pārvaldei ir jāskaidro un jādiskutē ar sabiedrību par nodokļu politiku, par plānotajām izmaiņām. Sektors ir gatavs rosināt diskusijas un tajās piedalīties.

Nevalstiskais sektors ir profesionāls, kurš var un dara nozīmīgus darbus, taču ikdienas līmenī tas nav tik izteikti redzams, kā to gribētos. Jau minētais par minimālo valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu iekasēšanas kārtību izkristalizē būtiskas nākotnes problēmas, kur trīs mēnešos ir obligāti jābūt noteiktam ienākumu līmenim, pretējā gadījumā tiks vērtēts sociālais stāvoklis. Tā pat arī komercbanku anketas klientiem ir izstrādātas tikai privātiem uzņēmumiem un nav izmantojamas biedrībām. Arī attīstības sadarbības projekti, kas ir biedrības pamatdarbības joma, sagādā problēmas, bet tiek ar bankām šobrīd risinātas. Ta saistīts ar to, ka bankas saka, ka sadarbība ar Moldovu ir augsta riska. Tai pat valsts politika nosaka, ka vajag vairāk projektus Moldovā. Tas veido sistēmiskas problēmas, jo valsts saka vajag, bet bankas saka, ka esam nevēlami klienti, jo Moldova tai ir riska valsts.

Santa Harjo-Ozoliņa (biedrība “Latvijas Lauku forums”)

Sektors izjūt īstermiņa tautsaimniecības attīstība prognozes, kuras ir reālas, taustāmas un saprotamas. Attiecīgi par tālāka perioda prognozēm jāmin, ka tās ir nemītīgā mainībā, kas jau ir kļuvusi par ikdienu.

Aktuāls jautājums ir finanšu pieejamību, jo īpaši reģionos. Latvijas Lauku forums īsteno pieejamību daudziem projektiem, taču līdzfinansējumu pieejamība ir kā stop zīme. Komercbankas nelabprāt sadarbojas, bet ja sniedz aizdevumu, tad procentu likmes ir nedraudzīgas. Ar Attīstības finanšu institūcija “Altum” palīdzību var īstenot projektus līdz

25 000 euro. Ja projekts ir ar lielāku summu, tad ir sarežģītāka sadarbība, jo ir jāiesniedz daudz dokumenti par biedrības darbības spēju, ir jābūt ķīlas objektam.

Digitalizācija ir ļoti nozīmīga lieta, bet tā rada lielas problēmas lauku teritoriju iedzīvotājiem, dažādām iedzīvotāju grupām. Liela daļa iedzīvotāju nespēj tikt galā ar izstrādātajiem digitālajiem risinājumiem un lūdz palīdzību līdzcilvēkiem. Nozīmīgs faktors ir fizisku personu datu aizsardzība. Turklāt arī ne visur ir mobilo sakaru tīklu pārklājums, lai varētu izmantot banku digitālos risinājumus.

Iluta Lāce (biedrība "Centrs Marta")

Biedrība ir novērojusi, ka sievietēm, kas cieš no vardarbības, seksuālās ekspluatācijas, bieži vien ir ļoti ierobežotas ekonomiskās iespējas. Minētais nozīmē, ka pieņemot lēmumus, piemēram, kā gadījumā ar minimālo valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu iekasēšanas kārtību, ir svarīgi ņemt vērā, ka sievietes, kuras ir vecāka gadagājuma vai tās, kurām ir mazi bērni, kas vienas audzina bērnus, ir pakļautas lielākam nabadzības riskam.

Grupām, kuras ir riska zonā vai ir ļoti ievainojamas, bieži digitālie pakalpojumi nav pieejami. Piemēram, drošs elektroniskais paraksts nav pieejams, nav iespējams piekļūt pie printera lai izdrukātu dokumentus, nav iespējams uzsākt lietas savu tiesību aizstāvībai.

Sanita Šķiltere (biedrība "Latvijas Pašvaldību savienība")

Reģionālā attīstība netiek īstenota ne Latvijas iekšienē, ne arī Eiropas Savienības līmenī. Latvijas Pašvaldību savienību bažīgus dara tas, ka arī Eiropas līmenī neviens nerunā par to, ka iestājoties Eiropas Savienībā, tiek atvērtas robežas brīvai preču un pakalpojumu kustībai, tajā skaitā arī darbaspēka kustībai. Attiecīgas problēma ir, ka cenas Latvijā ir Eiropas un Rietumeiropas līmenī, bet pēc būtības darbaspēks netiek atalgots pietiekoši. Eiropas fondu ietvaros visa Latvija ir kā viens reģions, kas ar Kohēzijas fondu projektu risinājumiem ir atbalstāms, jo esam nabadzības zonā. Nav redzams plāns, kādā veidā pārskatāmā nākotnē notiks izaugsme un izlīdzināsies dzīves līmenis Eiropas Savienībā. Eiropas Savienības fondu plānošanā arī netiek ieskicēts un, iespējams, te būtu nepieciešama Latvijas Bankas līdzdalība, jo tās balss ir daudz skaļāka.

Bažas rada zaļais kurss, jo, pirmkārt, Latvija ir ļoti zaļa valsts pati par sevi, otrkārt, Latvija ir trešā zaļākā valsts, kas pati patērē no atjaunojamiem resursiem saražoto elektrību. Latvijā 40 % patērīna elektroenerģijas ir zaļā enerģija, salīdzinoši citām valstīm vēl ilgi jāiet uz to, lai sasniegtu nospraustos 20 %. Minētais rada jaunas bažas - neradīsies jauns OIK stāsts vai kas tamlīdzīgs.

Savukārt reģionos pašvaldības ikdienā redz, ka palielinās ekonomiskā atšķirības. Piemēram, daudzās teritorijās cilvēkiem nav iespējams izmantot iedzīvotāju ienākuma nodokļa priekšrocības par apgādājamajiem, saņemtajiem medicīnas pakalpojumiem.

Pašvaldībām nav iespējams veicināt ekonomisko attīstību, jo ikviens potenciāls uzņēmējs prasa labus ceļus, elektrības pieslēgumu, kura ierīkošana, salīdzinoši ar citām Eiropas Savienības valstīm, ir dārgs process. Arī iedzīvotāji, lai dzīvotu lauku teritorijā, vēlas sakārtotu ceļu infrastruktūru un būt sasniedzamiem.

Gundars Jankovs (biedrība "Lauksaimniecības organizāciju sadarbības padome")

Lauksaimniecības organizāciju sadarbības padome pārstāv 60 dalīborganizācijas, kurās kopā ietilpst 17 000 biedri, un tie ir gan mazie zemnieki, gan lielas saimniecības. Attiecīgi redz cilvēku gaidas un cilvēku vajadzības. Jāmin, ka no valsts puses tiek sagaidīta vēlme vairāk iesaistīties. Tiek sagaidīts, ka valsts vairāk aizsargās mūsu ražotājus un tiem netiks uzlikts lielāks slogs, kā to nosaka regulas. Piemēram, saimniecība nonākusi finansiālās grūtībās. Eiropas Savienības normatīvie akti pieļauj, ka viņi var saņemt atbalsta maksājumus, taču mūsu nacionālā līmeņa normatīvi šie akti to nepieļauj. Esam radījuši situāciju, ka valsts atbalsts šādas saimniecības nesaņem, saimniecība nonāk vēl lielākās finansiālās grūtībās.

Ir būtiski iesaistīt nevalstisko sektoru lēmumu pieņemšanā, normatīvo projektu apspriešanā, diskusijās. Tas veicinās daudz kvalitatīvāku normatīvo aktu izstrādi.

Valdībai normatīvie akti jāpieņem balstoties uz datiem un datos balstītiem pierādījumiem. Taču pēdējā laika tendence ir pieņemt sasteigtus un nepārdomātus lēmumus, kuru izstrādē nav tikušas iesaistītas jomas NVO. Kā piemērs minams PVN samazinājums līdz 5 % augļiem un dārzeņiem. Finanšu ministrija aprēķinos redz, ka būs PVN ieņēmumu samazinājums, taču neredz, ka šāds samazinājums citās jomās dos pozitīvu pienesumu – samazināsies ēnu ekonomika, iedzīvotāji vairāk varēs atļauties iegādāties Latvijā izaudzētos dārzeņus. Savukārt ražotāji un zemnieki var palielināt savus produkcijas apjomus, ražošanas apjomus un samaksāt lielās algas darbiniekiem. Tas ieguvums ir daudz plašāks un te ir stāsts par to, ka valsts iestāde strādā tikai ar Excel, nekonsultējoties un pat nepieņem nevalstisko organizāciju viedokli.

Biedrības gaidas ir, ka valsts iestādes vairāk un aktīvāk iesaista nevalstiskās organizācijas lēmumu pieņemšanā un šī līdzdalība būtu daudz aktīvāka.

Andris Gobiņš (biedrība “Eiropas Kustība Latvijā”; Ministru kabineta un nevalstisko organizāciju sadarbības memoranda īstenošanas padomes vadītāja vietnieks)

Latvijas Bankai jāturpina nodrošina *euro* stabilitāte, bet ne tikai, proti, jāturpina bankas prezidenta uzskaitītie darbi. Nav pieļaujamas populistiskas norises.

Vērš uzmanību, ka labbūtības līmenis kolerē ar pilsoniskās sabiedrības iesaisti un aktivitātēm. Tai skaitā arī ar brīvprātīgo iesaistes aktivitātēm, jo, ja cilvēks ir izveidojis savu apkārtējo vidi, vairāk viņš jūtas tai piederīgs.

Demokrātijas krīze, kas ir daudzviet pasaulē, un kādā brīdī nonāks līdz Latvijai, tāpēc tam būtu jābūt gataviem laicīgi.

Nav dialogs ar lēmumu pieņēmējiem, ar pašvaldībām. Sadarbībā netiek iesaistītas nevalstiskās organizācijas un akadēmiskie pārstāvji. Nesadarbošanās noved pie zemas kvalitātes lēmumiem, kas smagi atsaucās uz ik vienu, aiziet nelietderīgos tēriņos, nerasniedzot deklarētos mērķus. Pēdējos desmit gadus ir bijusi stagnācija, nevis attīstība. Mērķtiecīgāk piestrādājot, ir iespējams iegūt patiešām kvalitatīvākus lēmumus, arī ar resursiem, kas mums ir.

Tēmas papildu jautājumi:

- ✓ Vai jūtieties pietiekami droši attiecībā uz pielāgošanos automatizācijai un digitalizācijas tendencēm?
- ✓ Vai un kā zemās procentu likmes ietekmē Jūsu organizāciju, tās dalībniekus?
- ✓ Vai jūsu pārstāvētās organizācijas un Jūsu mājsaimniecības veido uzkrājumus, vai esat spējīgi to darīt un vai redzat lietderību šajos ekonomiskajos apstākļos kaut ko tādu darīt?

Elgars Felcis (biedrība “Latvijas Permakultūras biedrība”)

Latvijas Bankas virzība uz ilgtspējīgu finansējumu klimata neitrālai Eiropai ir ļoti svarīgs un aktuāls. Daudz mērķtiecīgāk jāvirzās uz klimata neitrālu Eiropu, tai pat laikā ir svarīgi izsargāties no darbībām, kas met šaubu ēnu uz procesu. Virzoties uz klimata neitrālu vidi, jāparedz, kā tiks veidota Latvijas neatkarība no fosilajiem resursiem, kādi izaicinājumi saistās ar to un kāda veidā notiks pāreja.

Latvijas Bankas darbiniekiem ir vairāk jāvirzās uz domāšanu vai modelēšanu, kas nav ļoti lineāra, kas nav balstīta uz pagātnes tendencēm, bet lineāri prognozē uz priekšu. Jautājumi, kas saistīti ar klimata pārmaiņām un saistītajiem faktoriem ir nelineārs problēmas.

Latvijas Permakultūras biedrība un biedru organizācijas (kopā 143) veido uzkrājumus. Arī mājsaimniecības veido uzkrājumus. Uzkrājumi ļauj iesaistīties sadarbības projektos.

Maira Dzelzkalēja-Burmistre (biedrība “Zemnieku saeima”)

Digitalizācija lauku teritorijās ir pietiekoši liels izaicinājums, pirmkārt, jau dēļ tehniskā aprīkojuma. Interneta pārklājums un telefona sakari visā Latvijā tomēr nav pietiekošā kvalitātē, lai varētu veiksmīgi attālināti iesaistīties. Otrkārt, lauksaimniecības sektorā vidējais vecums ir virs 50 gadiem. Tas ir gana liels izaicinājums, aizejot prom no tiešajiem kontaktiem uz attālinātu sadarbību. Liela daļa no lauksaimniekiem, it īpaši vecākās paaudzes pārstāvji, šobrīd jūtas diezgan “pazuduši”. Ļoti sāpīgi tiek uztverta ierobežotā iespēja klātienē kontaktēties ar banku speciālistiem, reģionos arī pirms COVID bija ļoti limitēts banku tīkls. Ja blakus nav jauni cilvēki, tad daudzi nespēj izmantot digitālos risinājumus.

Šobrīd dialogs starp politiķiem, ierēdņiem un nevalstisko sektoru faktiski ir ļoti minimāls. Pēdējo 20 gadu laikā tik slikta un mazefektīva kā šobrīd sadarbība starp valsts sektoru un nevalstisko sektoru nav bijusi. Iespējams kompetenču līmenis ir krities, visos sektoros, varbūt dialogu ietekmē attālinātais darbs, bet sekas ir - krītas pieņemto lēmumu kvalitāte.

Zemas procentu likmes sektoru ietekmēja pozitīvi, bija salīdzinoši vienkārši kredītēties un sektorā bija vērojams investīciju pieaugums. Pēdējā gada laikā ir jūtama kreditēšanās mazināšanās, jo ir grūtāk dabūt aizdevumus. Tas noteikti saistīts ar banku uzraudzības procesu, sektors signalizē to, ka ir daudz grūtāk dabūt kredītus, process ir ilgāks un sarežģītāks, biežāk ir atteikumi.

Andris Bērziņš (biedrība “Latvijas Samariešu apvienība”)

Pēc MONEYVAL ziņojuma, kurā bija parādījusies informācija, ka nevalstiskais sektors ir augsta riska, nācās daudz strādāt ar Finanšu ministriju, lai pārliecinātu, ka ne viss nevalstiskais sektors ir riska zonā. Ļoti daudz resursus nācās tērēt skaidrojošajam darbam. Krāpnieki ir visur un tie ir jāizķer, bet ne jau viss sektors tāpēc ir jāuztver kā krāpnieki.

Bankām jāpārskata sistēmiskā pieeja par izziņu pieprasīšanu, proti, daudziem lauku iedzīvotājiem ir sarežģīti iegūt izziņas par ienākumu līmeni. Bankas samazina savas klātienes filiāles, bet nav citu risinājumi kā vien klātienē saņemt šīs izziņas. Īpaši kritiska situācija ir Kuldīgā, kur nav neviena klātienes bankas filiāle. Digitalizācijas ietvaros būtu jārod risinājums, kā panākt datu pieejamību no publiskajiem reģistriem.

Mārtiņš Kazāks (Latvijas Banka)

Vai skaidra nauda joprojām ir nepieciešama? Kāda ir pieejamība skaidrai naudai ir atbilstoša?

Andris Bērziņš (biedrība “Latvijas Samariešu apvienība”)

Joprojām būtiska sabiedrības daļa, jo īpaši seniori, grib izmantot darījumos skaidru naudu. Ar laiku, mainoties paaudzēm, vairāk tiks izmantotas maksājumu kartes.

Viens no pieprasītākajiem pakalpojumiem, kas tiek izmantots, aizbraucot aprūpē uz māju, ir interneta pieslēgums, lai seniors varētu veikt maksājumus. Tas parāda, ka daļai sabiedrības nav ne prasmju, ne interneta pieslēguma, ne rīku, lai izmantotu banku pakalpojumus.

Iluta Lāce (biedrība “Centrs Marta”)

Centrs Marta cenšas veidot uzkrājumus, taču tas ir diezgan sarežģīti, jo ir nepārtraukti jānodrošina biedrības darbība. Sociālā grupa, ar kuru tiek strādāts, nevar maksāt par pakalpojumiem. Centrs Marta nodrošina pakalpojumus bez maksas, un tas, protams, nozīmē, ka nepārtraukti jāpiesaista līdzekļi, lai šo pakalpojumu nodrošinātu. Daļa ir valsts finansējums, bet šis finansējums nenodrošina pakalpojumu apmaksu pilnībā. Ja runājam par vardarbību pret sievietēm, tad segtas tiek aptuveni 50 % izmaksu, un tikai tad, ja sieviete ir gatavs dalīties

ar saviem datiem. Ja viņas grib palikt anonīmas, tad mums ir jārod iespēja 100 % segt visas izmaksas.

Pēdējos divos gados ir parādījis arvien vairāk individuālo ziedotāju skaits Latvijā, tiek meklēta iespēja rast risinājumus caur dažādiem fondiem, kas pārsvarā ir starptautiski.

Attiecībā par Eiropas Savienību programmām jāmin, ka bieži vien tas veids, kā tās tiek organizētas un veidotas, nav labvēlīgas nevalstiskajām organizācijām, jo nereti ir jāveic ļoti lieli avansa maksājumi, lai veiktu kaut kādas darbības. Tas ir būtisks apgrūtinājums, jo visu laiku jādomā kā noturēt finanšu plūsmu sekmīgu.

Terēzija Mackare (biedrības “Rīgas Aktīvo Senioru alianse”)

Daļai senioru tiešām patīk, ja skaidrā naudā iespējams veikt maksājumus.

Nepieciešams apmācīt seniorus darbam ar digitālajiem risinājumiem. Pateicoties TET atbalstam, izdevās daudzus seniorus apmācīta, bet tas nav pietiekoši. Jo īpaši jāveicina lauku teritorijās dzīvojošo kompetences. Apmācības nepieciešamas arī, lai spētu nodalīt viltus ziņas no īstām ziņām.

Monetārā jomā senioru organizācijas jūtas trauslas, ir nepieciešams plašāki skaidrojumi īpaši nodokļu izmaiņu gadījumā.

Pensijas nebūtu jāapliek ar nodokļiem, kā tas ir daudzās Eiropas Savienības valstīs.

Nedrīkst aizmirst, ka arī seniori ir par zaļo mobilitāti un vēlas pārvietoties pilsētā arī ar moderniem līdzekļiem.

II Cenu stabilitāte

Cenu stabilitātes saglabāšana ir centrālo banku nozīmīgākais ieguldījums iedzīvotāju labklājības uzlabošanā. Cenu stabilitāti raksturo zema un stabila inflācija (patēriņa cenu vidējais gada kāpums).

Cenu stabilitāte nav atkarīga tikai un vienīgi no monetārās politikas. Ir daudz citu faktoru, kas to ietekmē, piemēram, digitalizācija, klimata pārmaiņas. Dažādie procesi sabiedrība ietekmē monetāro politiku, gan arī ekonomiku kopumā.

Tēmas jautājumi:

- ✓ Ko Jums nozīmē cenu stabilitāte?
- ✓ Kā vispārējā cenu līmeņa pārmaiņas ietekmē Jūs, Jūsu organizāciju vai tās dalībniekus?
- ✓ Vai Jūs uztrauc pārāk augsta deflācijas (ilgstoša cenu krituma) vai inflācijas iespējamība?
- ✓ Kurus preču un pakalpojumu veidus, Jūsprāt, visvairāk ietekmē cenu pārmaiņas?
- ✓ Cik būtisks, Jūsprāt, ir mājokļa izmaksu kāpums inflācijas apstākļos?
- ✓ Kā kopumā mainījušās preču un pakalpojumu cenas Covid-19 pandēmijas laikā?

Elīna Futraka (biedrība “Kurzemes NVO centrs”)

Parādās tendence, ka sabiedrība virzās uz to, ka politika un kapitalizācija arvien vairāk ierobežo cilvēku pašpietiekamību. Cilvēki kļūst arvien vairāk atkarīgāki no citu palīdzības, no aprūpes no ārpus, palīdzības no biznesa puses.

Laukos cilvēki cenšas būt pašpietiekami – rūpējas par iztiku, veido uzkrājumus, taču ir liels spiediens iesaistīties ekonomikā.

Nevalstiskās organizācijas, jo īpaši lauku teritorijās, varētu ciest no izmaiņām minimālo valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu iekasēšanas kārtības.

Projekta koordinators un projektu vadītāju stundas likme ļoti strauji aug, arī IT pakalpojumu cenas strauji aug, tas ļoti tieši ietekmē nevalstisko sektoru.

Apkārtējie satraukti par izmaiņām nekustamā īpašuma nodokļa aprēķināšanā. Jau pašreiz nodoklis ir ievērojams. Tā pieaugums trīs reizes, kā tiek runāts, būs ļoti jūtams un ietekmēs mājsaimniecības un mazo lauksaimnieku iespējas.

Novērojuma tendence, ka laukos un mazpilsētās, arī Kuldīgā, ir daudz tukšas telpas. Attālināti pieejamie pakalpojumi ļauj bankām vērt ciet savas filiāles. Attiecīgi telpu īpašnieki, lai gūtu kaut kādu peļņu, palielina nomas maksu tiem, kas vēl nomā telpas. Gan Kurzemes NVO centrs, gan arī citi meklē iespēju kā iegūt koplietošanā telpas savām administratīvajām vajadzībām un sabiedrisko pasākumu norisei.

Lielais pakalpojumu automatizācijas un digitalizācijas virziens tomēr parāda neatsveramo klātienas efektu. Joprojām iedzīvotājiem ir vēlme sajūst cilvēcisko kontaktu. Biedrība strādā lielākoties ar iedzīvotājiem vecumā virs 40 gadiem. Šiem cilvēkiem nav ne tehnoloģiju iespējas, ne zināšanas un izglītība izmantot banku risinājumus.

Ir nepieciešama lielāka Latvijas Bankas iesaiste finanšu pratības apmācībās, ne tikai bērniem, bet arī pieaugušajiem, jo arī Kurzemes NVO centrā liela daļa darba ir saistīta ar organizāciju konsultēšanu grāmatvedības jautājumos un nodokļu politikā. Nepieciešama pratība finanšu kārtošana.

Andris Šuvajevs (nodibinājums “Brīvības un Solidaritātes fonds”)

Diskusijas dalībnieku izteikumi vairāk ir vērsti uz fiskālo politiku, valsts lomu tautsaimniecībā, tas, ko valsts var vai nevar izdarīt.

Zemās procentu likmes, kas mums ir, vairāk ir tendēts uz privāto sektoru, nevis NVO sektoru tiešā veidā.

Latvijas Bankai būtu vairāk jāveicina vispārējas zināšanas par monetāro sistēmu, un tas ir arī nozīmīgi NVO pārstāvjiem.

Iespējams, Latvijas Bankai varētu piedalīties un atbalstīt Nacionālās Attīstības bankas izveidošanu. Tai būtu jābūt attīstības bankai, Altums ir, bet tā ir finanšu institūcija un nav tendēts sadarbībai ar NVO sektoru. Attīstības bankas izveide varētu būt labs sadarbības partneris arī NVO tā veicinot sektora izaugsmi. Šāda sadarbība varētu būt ļoti produktīva.

Pieļauj, ka monetārās politikas efekts ar negatīvajām procentu likmēm varētu būt ilgtermiņa drauds. Joprojām ir atklāts jautājums par to, kā īsti tas ietekmē Latvijas ekonomiku un arī komercbanku darbību. Negatīvās procentu likmes ietekmē banku bilances un to, kā šīs te banku bilances tiek tulkotas.

Egita Prama (biedrība “Fonds atvērtai sabiedrībai DOTS”)

Būtu atbalstāms priekšlikums par publiskās attīstības bankas izveidi. Fondam, kuram ir kādi lielāki finanšu līdzekļi vai uzkrājumi, būtu vērts šo naudu ieguldīt tā, lai tā nestu augļus un tas būtu droši, lai pēc tam tos izmantotu sabiedriskajam labumam.

III Citi svarīgi ekonomikas un finanšu jautājumi

Eiro zonu valstu centrālo banku svarīgākais uzdevums jeb galvenais mērķis ir cenu stabilitātes saglabāšana eiro zonā. Taču Latvijas Banka un citas eiro zonas valstu centrālās bankas sniedz atbalstu, arī īstenojot vispārējo ekonomisko politiku, kas ietver ilgtspējīgu attīstību. Tās pamatā ir sabalansēta ekonomiskā izaugsme, konkurētspējīga sociālā tirgus ekonomika, kuras mērķis ir panākt pilnīgu nodarbinātību, lielāku vienlīdzību un mazāku nabadzību sabiedrībā, kā arī augsta līmeņa vides aizsardzības nodrošināšanu un vides kvalitātes uzlabošanu.

Tēmas jautājumi:

- ✓ Kādi citi ekonomikas un finanšu temati Jums ir svarīgi?
- ✓ Vai uzskatāt, ka valstu centrālajām bankām, t.sk. Latvijas Bankai, un Eirosistēmai kopumā būtu jāvelta vairāk vai mazāk uzmanības šiem papildu jautājumiem ekonomikas un finanšu jomā? Kāpēc? Kā vērtējat centrālo banku rīcību un politiku vīrusa Covid-19 pandēmijas laikā?
- ✓ Vai ir vēl kādi šeit neminēti jautājumi, kas, Jūsaprāt, centrālajām bankām būtu jāņem vērā, lemjot par turpmāko ekonomiskās politikas virzību? Vai ir kādi ar tautsaimniecības nākotni saistīti jautājumi, ko aktualizējusi vai izraisījusi tieši Covid-19 pandēmija?
- ✓ Kā klimata pārmaiņas ietekmēs Jūs, Jūsu organizāciju vai tās dalībniekus un tautsaimniecību kopumā?
- ✓ Kā, Jūsaprāt, nākamajos gados mainīsies Jūsu un Jūsu organizācijas ikdienas banku pakalpojumu izmantošanas paradumi?
- ✓ Vai sabiedrības novecošana ietekmēs ekonomiskās izaugsmes tempu nākotnē?

Santa Harjo-Ozoliņa (biedrība “Latvijas Lauku forums”)

Biedrība sadarbojas ar SEB banku, kura pieprasa informāciju par patiesā labuma guvēju. Biedrība ir sen reģistrēta Uzņēmumu reģistrā, kurā ir sniegta informācija, ka nevar noskaidrot patiesā labuma guvēju, jo biedrība ir liela. Patiesā labuma guvēja īsti nav. Taču banka tam nepiekrīt, un ņemot vērā, ka viņiem uzstādījums noskaidrot, tad dara to, kas likts. No likumdošanas puses mūs pielīdzina uzņēmumiem un uzskata, ka valde, kura vada biedrību, ir uzskatāmi par patiesā labuma guvējiem. Šāda pieejam nav pamatota un atbalstāma.

Inese Vaivare (biedrība “Latvijas Platforma attīstības sadarbībai”)

Jautājums par patiesā labuma guvēja noskaidrošanu biedrībām tiek risināts. Virzība ir un cerams izdosies vienoties par risinājumu.

Šobrīd risinājumi ar bankām tiek gūti tikai uz personīgo pazīšanās principa. Katrs gadījums, kur šobrīd ir problemātisks, ir jāpaceļ līdz augstākajam līmenim, līdz asociācijai vai banku vadībai, citādi nav iespējams atrisināt.

Biedru organizācijai patiešām bankas slēdza kontu, jo viņi strādā ar Krieviju un Moldovu. Projekti ir augsta riska, kuri tiek finansēti no Eiropas Komisijas. Pašlaik sadarbībā ar Ārlietu ministriju tiek izstrādātas vadlīnijas, kuras varētu bankas pielietot. Diemžēl nav saprotams, kā ar vadlīnijām un rokasgrāmatām būs iespējams novērst neizpratnes riskus. Jāņem vērā, ka daļa informācijas ir ar ierobežotu pieejamību, kuru netiek izpausta, lai varētu sagatavoties un sniegt savu risinājumu.

Sistēmiskas pieejas trūkums, piemēram, IT kompānija no Baltkrievijas vēlas pārcelties, diemžēl daļa šo cilvēku bieži strādā pēc projektu principa – strādā ir nauda, nestrādā attiecīgi nav. Latvijā viņi var kļūt par patvēruma meklētājiem, bez iespējas pusgadu strādāt un dzīvot ar 20 euro nedēļā. Kritiska situācija, kurā netiek iespējas izmantot savas ekonomiskās attīstības iespējas. Tikai sadarbojoties ar asociāciju var palīdzēt atvērt bankas kontu, bet sistēmiski nav iespējams operatīvi sniegt atbalstu. Pietrūkst vienas institūcijas, kas par to atbildētu.

Andris Gobiņš (biedrība “Eiropas Kustība Latvijā”; Ministru kabineta un nevalstisko organizāciju sadarbības memoranda īstenošanas padomes vadītāja vietnieks)

Biedrībai statūtos ļoti skaidri norādīts, ka strādājam sabiedriskajam labumam, ka neviens nedrīkst būt patiesā labuma guvējs. Tad, kad es bankā atteicos šo maldinošā termina kontekstā aizpildīt anketu, kurā jānorāda norādīta patiesā labuma guvējs, SEB banka nobloķēja kontu. Divus mēnešus nebija iespējams maksāt nedz īri, nedz algas, nedz arī segt pārējos maksājumus. Beigu beigās bijām spiesti mainīt banku, lai es nepārkāptu biedrības statūtus.

Šāda bankas attieksme parāda neizpratni par NVO nozari, ka nevis biedrības valde kontrolē to, kas notiek biedrībā, bet biedri kontrolēt to, kas notiek biedrībā. Biedri ir pilnvarojuši valdi vai padomi uz noteiktu laiku pildīt konkrētus uzdevumus, bet biedri šo kontroles funkciju uzņemas un pilda. Kuluāru sarunās tiek minēts, ka SEB banka negrib nevalstiskās organizācijas kā savus klientus, jo tie nerada lielu peļņu, bet rada salīdzinoši lielas galvassāpes. Izmantojot esošo situāciju, notiek atbrīvošanās no nevēlamajiem klientiem.

Sanita Šķiltere (biedrība “Latvijas Pašvaldību savienība”)

Gribētu daudz aktīvāku Latvijas Bankas iesaisti Eiropas Savienības fondu uzraudzībā, jo banka ir Uzraudzības fonda komitejā. Pietrūkts Latvijas Bankas profesionālā pieeja tieši detaļās, kritērijos.

Otrs priekšlikums ir Latvijas Bankai pārņemt otrā pensiju līmeņa administrēšanu. Pašreiz nevienam pensiju plāna pārvaldītājam nav noteikts minimālais ienesīguma līmenis.

Santa Harjo-Ozoliņa (biedrība “Latvijas Lauku forums”)

Bankas lauku teritorijās paliek ar vien mazāk, savā starpā tās arī vairs nesadarbojas, līdz ar ko ir problemātiski citas bankas bankomāta izmantošana, lai saņemtu skaidru naudu. Skaidra nauda vēl daudzus gadus būs nepieciešama, līdz ar ko arī šādi, it kā elementāri, jautājumi būtu jārisina.

Mārtiņš Kazāks (Latvijas Banka)

Neskatoties, ka visas ieplānotās tēmas un jautājumi netika pārrunāti, šodienas saruna tiks izvērtēta un Latvijas Banka nāks ar priekšlikumu tālākai sadarbībai.

Latvijas Banka, ja būs iespējams, dosies uz reģioniem, lai tiktos ar ieinteresētajiem partneriem, pašvaldību pārstāvjiem, uzņēmējiem. Tādējādi cenšoties izprast arī šo grupu vajadzības, kuras varētu risināt Latvijas Banka.

Nobeigums

Diskusija ir pirmais solis, lai izprastu sabiedrības viedokli un noskaņojumu. Diskusijas ietvarā tika plānots pārrunāt četras lielas tēmas, taču laika trūkuma dēļ, diskusijas dalībnieki izteicās par trīs tēmām un vairāk akcentēja problēmas, kādas tiem ir sadarbībā ar bankām. Diskusiju ietvarā tika veiktas aptaujas izmantojot digitālo risinājumu – Slido. Aptaujas rezultāti aplūkojami 1. pielikumā. Jāmin, ka aptaujas pieļāva vairākas atbildes.

Diskusijas ietvarā skartie temati un risināmie jautājumi:

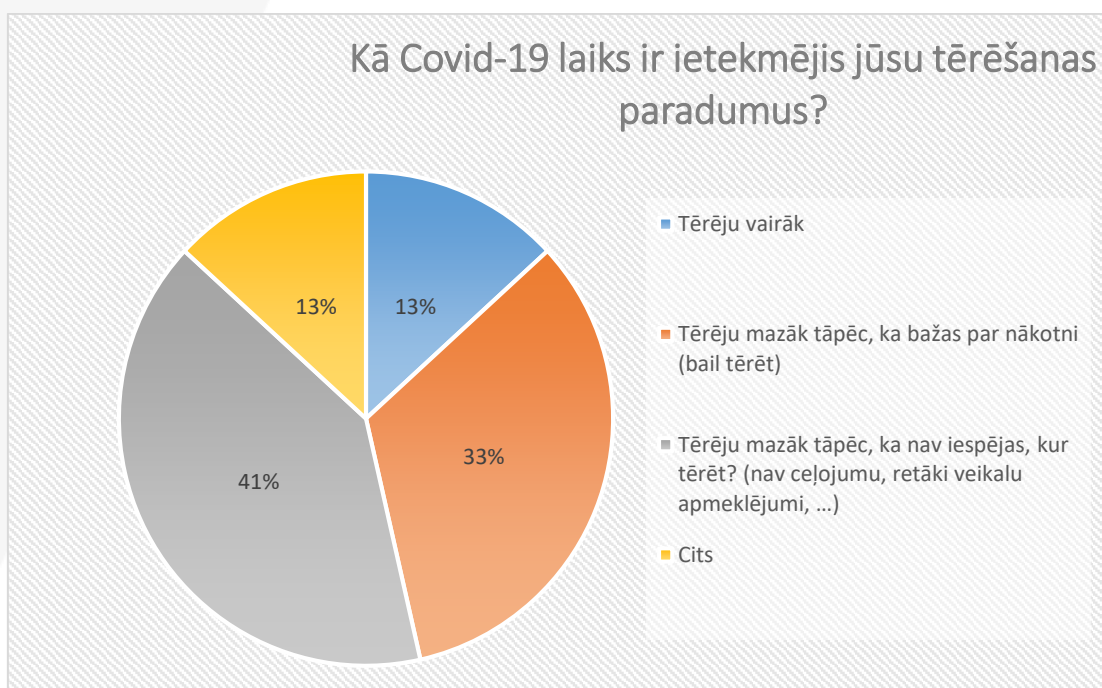
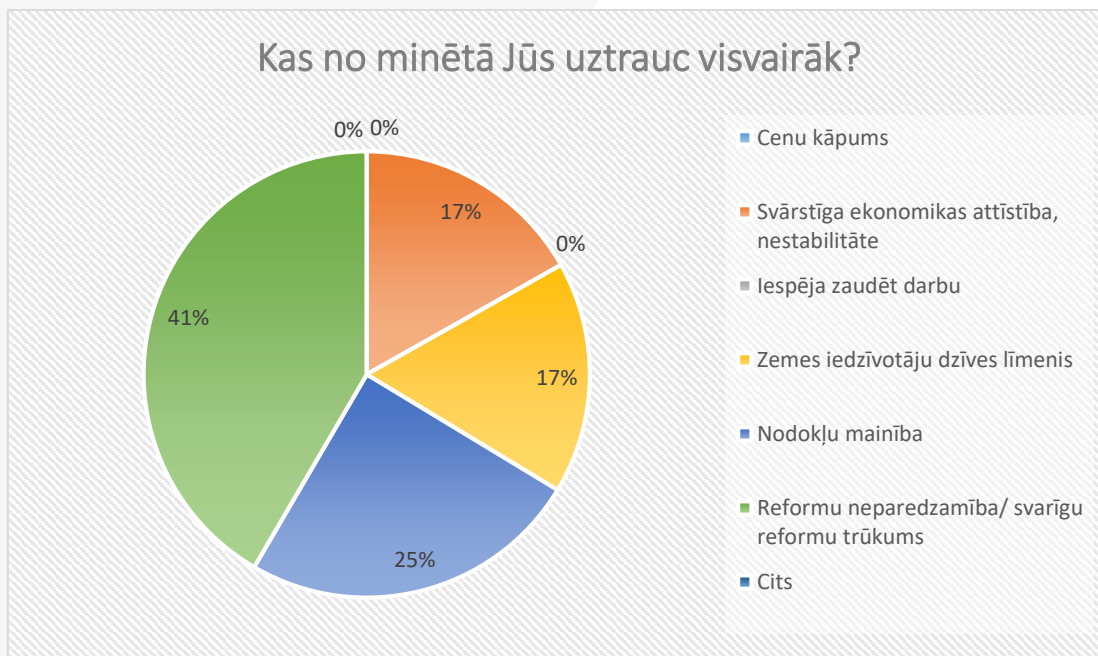
- Pirms izmaiņu veikšanas nodokļu politikā, nepieciešama diskusija. Šādai diskusijai jābūt ne tikai ar sociālajiem partneriem, bet arī ar pilsonisko sabiedrību. Diemžēl steigā virzītie grozījumi, lai mainītu minimālo valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu iekasēšanas kārtību, parāda, ka process ir sasteigts un ir vairāk jautājumu kā atbilžu.
- Valsts pārvaldei ir jāskaidro un jādiskutē ar sabiedrību par nodokļu politiku, par plānotajām izmaiņām. Sektors ir gatavs rosināt diskusijas un piedalīties.
- Jāveido sistēma, lai NVO, jo īpaši reģionos, varētu rast finansējumu projektiem, kur nepieciešams līdzfinansējums projektu īstenošanai.
- Nepieciešams veicināt finanšu pratību dažādu grupu pārstāvjiem, tajā skaitā arī senioriem.
- Bankām būtu jāvērtē vai visi pakalpojumi, kas pārcelti uz digitālo vidi, ir saprotami un izmantojami, tai skaitā tehnoloģiski, arī senioriem.
- Apsvērt iespēju, ka banku digitālie pakalpojumi ir pieejami administratīvajos centros, kur nav banku klātienas filiāles. Iespējams tās varētu būt "interneta filiāles", kur var veikt elementārus maksājumus, tādējādi atslogojot NVO no tai netipiskām funkcijām.
- Rūpīgāk sekot "zaļajam" kursam, lai neizveidotos jauna afēra, kas būtu līdzīga OIK.
- Nepieciešams Latvijas Bankas atbalsts, lai tiktu izprasta NVO sektora nozīmība un mazināti MONEYVAL riski, kas attiecināmi uz NVO sektoru.
- Bankām būtu jāvirzās vairāk uz datu izgūšanu no publiskajiem reģistriem, lai mazinātu slogu, kas saistīts ar izziņu pieprasīšanu.
- Bankām vajadzētu sadarboties, lai reģionos skaidru naudu būtu iespējams dažādos bankomātos.
- Latvijas Bankai būtu daudz aktīvāk jāiesaistās Eiropas Savienības fondu projektu uzraudzības komitejā.

Jāmin, ka diskusijas laikā notika dalībnieku sarakste čata laukā. Izteiktie viedokļi aplūkojami 2. pielikumā.

Latvijas Banka 2021. gada laikā plāno veidot reģionālās diskusijas, kuras ietvaros varēs secināt noskaņojumu dažādos novados. Tiek plānota regulāra viedokļu uzklaušana.

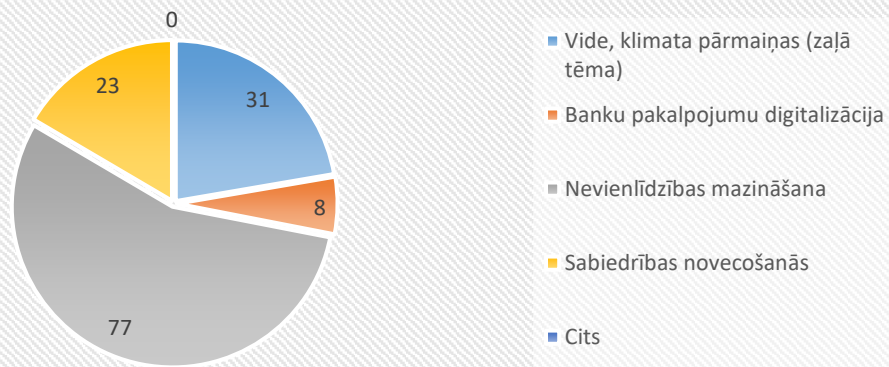
1. pielikums

Diskusijas dalībnieku aptaujas par atsevišķiem diskusijas tematiem

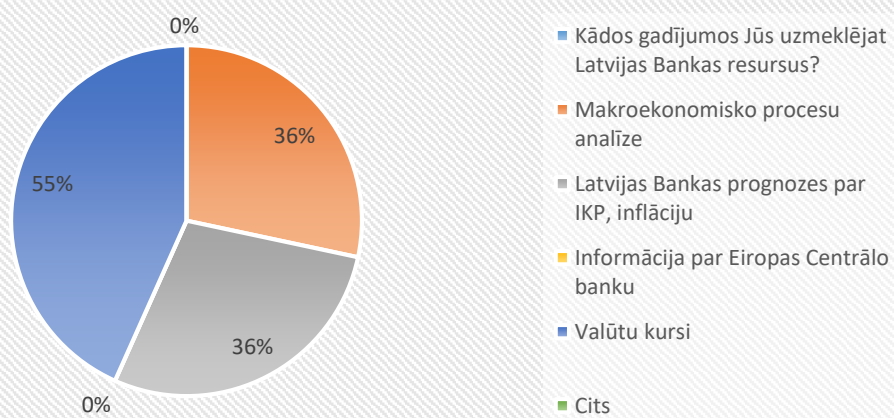

Jūsaprāt, kuriem ilgtspējīgas attīstības jautājumiem centrālajai bankai vajadzētu pastiprināti pievērsties?

Kādos gadījumos Jūs uzmeklējat Latvijas Bankas resursus?

2. pielikums

Čata ieraksti diskusijas ietvarā

Andris Gobiņš Telpu pieejamība un samaksājamība, šķiet, ka daudzām NVO ir aktualitāte.
(1 liked)

Mārtiņš Kazāks LB mērķis ir nodrošināt skaidras naudas pieejamību, kamēr tas ir nepieciešams sabiedrībai. proti, pārskatāmā nākotnē skaidra nauda plus bezskaidra nauda, nevis tikai bezskaidra nauda.

Gundars Jankovs Skaidra nauda ir nepieciešama, jo īpaši, ja produktus vēlas iegādāties tieši saimniecībās. Ļoti retos gadījumos, ir iespēja norēķināties par produktiem saimniecībās, ar pārskaitījumu.

(1 liked)

Andris Gobiņš Paldies par finanšu pratības uzrunāšanu. Mums biedrībai ir uzkrājumi, kas ļauj priekšfinansēt projektus un īstenot sev svarīgas idejas, bet ĻOTI daudziem partneriem ir problēmas ar finansēm. Arī darbiniekiem, kolēģiem utt. Ļoti bieži konstatējama dzīve "no rokas mutē" -. Ienākumu apjoms mazāk svarīgs par finanšu prasmēm un attieksmi.

Krājaizdevumu sabiedrības un to veicināšana arī varētu būt nozīmīgs punkts nākotnei.

(1 liked)

Santa Harjo-Ozoliņa Finanšu pratības apmācība bērniem ir ļoti apsveicama, lai gan kā vecāks 6.klases skolēnam šobrīd neļūtu, ka tas notiktu pietiekami. Tikpat finanšu pratība trūkst pieaugušajiem, tajā skaitā uzņēmējiem. Varbūt ir iespēja piedāvāt arī pieaugušo auditorijai līdzīgas iespējas.

(2 liked)

Andris Bērziņš Senioriem laukos ir tādas izdevumu pozīcijas kā, piemēram, iedot naudiņu kaimiņu bērnam par palīdzību, kaimiņam par maksas saskaldīšanu, vai zāles nopļaušanu. Teorētiski var pārskatīt no konta uz kontu, bet tas iet "kā pieprasījumus". Bet šādi došanai ir pateicības raksturs.

Kristaps Otersons Finanšu pratība: skolas jau vadās pēc noteiktā klasē sasniedzamiem rezultātiem. Sociālajās zinībās pamatskolā tādu nebija daudz ekonomikā un finansēs - ar Skola2030 būs vairāk, tā labā ziņa. Pamatā koncentrēsies 8. klasē. LB savukārt piedāvā skolotājiem un skolēniem 9-11 ekonomikas tēmas visās klasēs - dzīvē bāzētu aktuālu saturu, uzdevumus u.c. Par pieaugušajiem arī domāsim, bet svarīga ir interese, motivētība. Piemēram, senioriem tā izklausās patiesa, apzinātās vajadzībās bāzēta.

(2 liked)

Elīna Futraka Pievienojoties Andrim B. - jā, mūsu ģimene regulāri palīdz apkārtnes senioriem ar transportu, ar kādu lietu atvešanu no pilsētas. Un tad seko simbolisks paldies. Vispār nezinu, vai šiem cilvēkiem ir konts.

Vēl viena grupa, kurai ir tikai skaidrās naudas plūsma (šis gan nav īpaši pieņemams piemērs..) ir tie cilvēki, kuriem ir, piemēram, uzturīdzekļu pieprasījumi, jeb visu (vai lielu daļu) kas ienāktu viņu kontā, viņiem atvilktu. Un šis arī bieži ir šķērslis vispār iekļauties darba tirgū.

Zinu, ka viena organizācija šobrīd cītīgi cenšas gūt resursus (no Aktīvo iedzīvotāju fonda), lai viņi varētu aizstāvē mazapdzīvoto vietu iedzīvotāju intereses Atveseļošanas līdzekļu plānošanas procesā.. Jā, šis šobrīd būtu ļoti aktuāls process, bet pilsoniskā sabiedrība, šķiet, ļoti maz par to zina. Ļoti jāskatās, kur un kam šie līdzekļi aizies.

Finanšu pratību vajag arī pašnodarbinātajiem (saimnieciskās darbības veicējiem) un mazajiem uzņēmējiem. Arī NVO vadītājiem un grāmatvežiem.

Santa Harjo-Ozoliņa Tas nozīmē, ka katra banka pieiet atšķirīgi vienam un tam pašam jautājumam. Tas šobrīd NVO rada nevajadzīgu slogu. Atcerējos vienu svarīgu lietu. Nākošajā periodā Valsts kase atteiksies no fondu finansējuma darbināšanas. Tas nozīmē, ka mums būs jāsadarbojas ar komercbankām, kas rada bažas par izdevumiem, ko radīs komisijas maksas, u.t.t.

Vecais labais jautājums - varbūt kāda komercbanka Sabiedriskā labuma organizācijām varētu dot komisijas maksas atlaides? Šis NVO sektoram būtu ļoti, ļoti vērtīgi.